

Onderzoek via concept mapping naar de ondersteuningsbehoeften van Vlaamse pleegouders die niet-begeleide buitenlandse minderjarige vluchtelingen opvangen

Frank Van Holen, Johan Vanderfaeillie

| TIJDSCHRIFT KLINISCHE PSYCHOLOGIE, 2019, 49(3), 203-205 |

SAMENVATTING

Van Holen, F., Trogh, L., West, D., Meys, N., & Vanderfaeillie, J. (2019). Concept mapping the needs of Flemish nonkinship foster parents who care for unaccompanied refugee minors. *Children and Youth Services Review*, 96, 84-92. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.11.043>

Reproduced with permission from Elsevier, license number 4657510755114, license date Aug 28, 2019

Het aantal niet-begeleide buitenlandse minderjarige vluchtelingen – hierna afgekort tot ‘vluchteling(en)’ – dat wordt opgevangen in een pleeggezin, neemt toe. In 2017 werd 17% van de vluchtelingen geplaatst in pleegzorg, waarvan 78% in een gezin uit hun netwerk met een gelijkaardige culturele achtergrond en 22% in een Vlaams gezin. Het betreft een zeer kwetsbare groep minderjarigen die in meerdere opzichten verschilt van ‘reguliere’ pleegkinderen. Dit artikel beschrijft een onderzoek naar de ondersteuningsbehoeften van Vlaamse pleegouders die een vluchteling opvangen.

Er werd gebruikgemaakt van *concept mapping*, waarbij de volgende stappen werden onderscheiden. Eerst werden alle antwoorden van pleegouders (n = 30) verzameld op een welbepaalde vraag: ‘Wat heeft u nodig om een goede pleegouder te zijn voor de vluchteling? Noem alles wat in u opkomt, er bestaan geen foute antwoorden.’ Alle antwoorden werden vervolgens door drie onderzoekers geanalyseerd, wat resulteerde in vijftig unieke antwoorden (behoeften) die op hun beurt door vijftien pleegouders werden gegroepeerd en gescoord naar belangrijkheid. Ten slotte werden de data geanalyseerd met behulp van *multidimensional scaling* en hiërarchische clusteranalyse.

Aldus werden de vijftig unieke behoeften gegroepeerd in acht clusters die allemaal hoog scoorden op belangrijkheid: 1. goede opvoedingsvaardigheden en een goede match tussen de vluchteling en het pleeggezin; 2. goede opvoedingscondities en specifieke persoonlijke vaardigheden van pleegouders; 3. een tolerante maatschappij en informatie over de mogelijkheden tot gezinshereniging; 4. ondersteuning voor de vluchteling (materieel, medisch, psychologisch, onderwijs) en zekerheid over de toekomst; 5. informatie over en een open houding ten aanzien van de achtergrond van de vluchteling; 6. goede voorbereiding van de vluchteling op pleegzorg en geruststellende contacten met de biologische familie en met andere vluchtelingen; 7. ondersteuning en lotgenotencontacten voor pleegouders; 8. ondersteuning vanuit de omgeving.

Een gedetailleerde vergelijking met de behoeften van pleegouders die zorgdragen voor ‘reguliere’ pleegkinderen, laat heel wat overeenkomsten zien, zoals specifieke opvoedingsvaardigheden, persoonlijke karakteristieken van pleegouders, een goede match met het pleegkind en steun (materieel, emotioneel) voor zowel pleegouder als pleegkind. Maar pleegouders van vluchtelingen hebben ook heel wat specifieke behoeften. Zo wijzen zij op het belang van een goede voorbereiding van vluchtelingen op pleegzorg, dat voor velen een onbekend concept is dat in hun thuisland niet bestaat, waardoor de verwachtingen van pleegouders en vluchtelingen sterk uiteen kunnen lopen. Verder vinden pleegouders het belangrijk duidelijkheid te krijgen over de toekomst; hierbij wordt zowel verwezen naar de vaak onduidelijke legale status van de vluchteling, als naar onduidelijkheden betreffende de opties voor gezinshereniging. Daarnaast vragen ze om informatie over en ondersteuning in de omgang met religie en cultuur van de vluchteling (gebruiken, tradities, taal, visie op opvoeding in verschillende culturen, genderrollen, enzovoort). Ook is er behoefte aan ondersteuning bij de integratie van vluchtelingen in de westerse samenleving. Ten slotte wijzen de pleegouders op de behoefte aan specialistische psychologische ondersteuning voor de vluchteling (in verband met trauma’s en specifieke problemen) en specialistische juridische ondersteuning (in verband met legale status, voogdij, enzovoort).

Deze studie toont aan dat de reguliere training en voorbereiding van ‘reguliere’ pleegouders ook geschikt is voor pleegouders die vluchtelingen opvangen, op voorwaarde dat extra informatie en voorbereiding/training worden aangeboden op het vlak van cultuur en religie, wettelijke aspecten betreffende asiel, rechten van vluchtelingen, samenwerking met voogden, en op het vlak van trauma(verwerking) en specifieke behoeften van vluchtelingen. Een intensieve en gestructureerde samenwerking tussen diensten die zich bezighouden met de zorg voor deze doelgroep is van groot belang om een kwaliteitsvol antwoord te bieden op de vragen en behoeften van vluchtelingen en hun pleeggezin. De expertise van deze diensten moet samengebracht worden en gebruikt worden om hulpverleners goed voor te bereiden en te trainen in de begeleiding van vluchtelingen en hun

pleeggezin. Hulpverleners die werken met deze doelgroep, moeten zich er bovendien van bewust zijn dat de kans groot is dat vluchtelingen oorlogstrauma's hebben opgelopen en het risico op PTSS hoog is, en dus tijdig specialistische hulp aanbieden.

Personalia

Frank Van Holen, directeur hulpverleningsbeleid van Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel, gastprofessor aan de Vrije Universiteit Brussel, faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen.

E-mail: frank.vanholen@pleegzorgvbb.be

Lenny Trogh, master in de klinische psychologie, medewerker Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel, beleidsmedewerker van het Kenniscentrum Pleegzorg.

Delphine West, master in de klinische psychologie, doctoraatsstudent aan de Vrije Universiteit Brussel, faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen, beleidsmedewerker van het Kenniscentrum Pleegzorg.

Nina Meys, master in de klinische psychologie, onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel, faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen.

Johan Vanderfaillie, hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel, faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen.